

4rt. Periodisme

Assignatura: PERIODISME I LITERATURA
Professor: Lluís Albert Chillón
Curs: Quart

CODIGO 4113

TEMARI

1- Periodisme i literatura.

- 1.1. Periodisme literari i literatura periodística
- 1.2. Discurs periodístic i discurs literari
 - 1.2.1. Denotació i connotació. Monosemia i polisèmia. Referencialitat i ambigüitat.
- 1.3. Discussió de la teoria vigent dels gèneres periodístics (story-comment, news-views, informació-opinió)
- 1.4. Una classificació alternativa: definició dels textos periodístics a partir de la teoria de les bases textuals.
- 1.5. Textos descriptius, narratius i explicatius-argumentatius
- 1.6. Definició dels textos periodístics a partir de la teoria de les funcions del llenguatge: emotiva, fàtica, metalingüística, referencial, estètica, conativa.
- 1.7. Definició dels textos periodístics a partir de la retòrica moderna: les figures del discurs.

2- Ficció i no ficció.

- 2.1. Caracter convencional de la dicotomia ficció-no ficció
- 2.2. Veracitat, versemblança, veritat.
- 2.3. Fets i relats
- 2.4. Més real i més possible
- 2.5. Ficció equival a falsedat?
- 2.6. No ficció equival a veritat?
- 2.7. La literatura com a discurs fictici
- 2.8. El periodisme com a discurs no fictici
 - 2.8.1. El mite de l'objectivitat periodística: 'Facts are sacred, comments are free', 'All the news that's fit to print'
 - 2.8.2. Com els diaris construeixen les notícies
 - 2.8.3. Les formes del relat periodístic informatiu

3- Novel·les i cròniques

- 3.1. Que es literatura.
 - 3.1.1. La preceptiva d'Aristòtil: èpica, lírica, drama
 - 3.1.2. Tragedia i comèdia (gèneres alts i baixos)
 - 3.1.3. Dues formes de mimesi poètica: escena i narració.
 - 3.1.4. Literatura oral i literatura escrita
 - 3.1.5. Dues vessants de la literatura escrita antiga: fàula i testimoni.
 - 3.1.6. Origen i funcions de la literatura testimonial: funció testimonial del mite i l'epopeia.

- 3.1.6.1. La biografia
- 3.1.6.2. L'autobiografia i les memòries
- 3.1.6.3. La historiografia antiga
- 3.1.6.4. La crònica antiga
- 3.1.6.5. Les cròniques medievals
- 3.1.6.6. Les cròniques d'indies
- 3.1.7. Prosa testimonial a la literatura moderna i contemporània.
 - 3.1.7.1. La narrativa de viatges: romàntics i científics.
 - 3.1.7.2. La narrativa d'experiències
 - 3.1.7.3. La novel·la històrica i la història
 - 3.1.7.4. Biografies i hagiografies
 - 3.1.7.5. Autobiografies i memòries
 - 3.1.7.6. Diaris, apunts, dietaris, carnets
- 3.1.8. L'origen de l'assagisme: Michel de Montaigne.
- 3.2. Novel·les
 - 3.2.1. Origen de la novel·la. La novel·la com a forma bàsica de la mimesi narrativa moderna.
 - 3.2.2. La *Ill·lusió* realista al llarg de la història literària.
 - 3.2.3. L'entronització de la versemblança. La *Ill·lusió* realista a la narrativa europea del XIX: costumisme, populisme, realisme, naturalisme, naturisme, objectivisme, figurativisme.
 - 3.2.4. Sociologia de la novel·la vuit-centista. Les novel·les per entregues publicades als diaris: la intriga i el suspens. Fulletó, melodrama, gèneres de consum massiu.
 - 3.2.5. Anatomia de la novel·la realista. La versemblança com a pacte pragmàtic. Convencions, tècniques i usos de la novel·la realista: el punt de vista, l'estil indirecte lliure, l'estructura narrativa, construcció espacial i temporal, caracterització dels personatges, l'ús del diàleg, recursos retòrics. Anàlisi d'un cas paradigmàtic: *Madame Bovary*.
- 3.3. El relat periodístic informatiu
 - 3.3.1. Formació del discurs periodístic contemporani.
 - 3.3.1.1. Els inicis de la premsa escrita: periòdics comercials i periòdics d'opinió.
 - 3.3.1.2. El naixement de la premsa de masses: la *penny press*, la premsa sensacionalista.
 - 3.3.1.3. La codificació del relat periodístic informatiu: les agències de notícies, el telègraf i la difusió massiva de notícies.
 - 3.3.1.4. Els grans diaris d'informació general i la confecció del discurs periodístic dominant: dicotomia informació-opinió (news i columns); les seccions com a divisions convencionals dels àmbits d'interès.
 - 3.3.1.5. La teoria anglo-saxona dels gèneres informatius: informació, reportatge, entrevista.

- 3.3.1.6. La crònica en el periodisme llatí.
- 3.3.1.7. El periodisme interpretatiu.
- 3.3.1.8. El reportatge d'investigació: els *suckrakers*.
- 3.3.1.9. Les informacions com a relats *versembants*.
- 3.3.1.10. Els mites de la premsa anglo-saxona: objectivitat, imparcialitat, independència.

4- Periodisme literari

- 4.1. Periodisme literari no es periodisme d'opinió.
- 4.2. Assumpció de tècniques narratives literàries per part del periodisme informatiu: possibilitats i límits. El cas extrem del monòleg interior.
- 4.3. Periodisme informatiu de creació.
 - 4.3.1. El *New Journalism* estatunidenc. Genesi i característiques de la tendència. *New Journalism* i periodisme d'investigació.
 - 4.3.1.1. Els *new Journalists* i els seus treballs: Hunter S. Thompson, Tom Wolfe, Robert Greenfield, Michael Herr, John M. Sack, Nora Ephron, Joe McGuinniss, Rex Reed, John Gregory Dunne, Terry Southern, Robert Sabbag, Norman Mailer, Gay Talese i Truman Capote.
 - 4.3.1.2. El *New Journalism* i la novel·la-reportatge. Estudi d'un cas paradigmàtic: *A sang freda*.
 - 4.3.2. Els "nous periodismes" d'arreu.
 - 4.3.2.1. El "nou periodisme" espanyol: Francisco Umbral, Manuel Vicent, Maruja Torres, Rosa Montero, José Miguel Ullán, Cándido, Manuel Vazquez Montalban, Victor Marquez Reviriego, Ricardo Cid Cañaverall, Manuel Legineche, Martín Prieto, Jesús Torbado, etc.
 - 4.3.2.2. Altres "nous periodismes": Fernando Gabeira, Miguel Barnet, Gabriel Garcia Márquez, Hans Magnus Enzensberger, Susana Sontag, Oriana Fallaci.
 - 4.3.2.3. El cas a part de Gunter Wallraff.
 - 4.4. Assaigs exemplars de fusió entre novel·la i reportatge: Daniel Defoe, Alessandro Manzoni, John Reed, John Dos Passos, Ernest Hemingway, George Orwell, Theodor Plievier, Joseph Kessel, John Hersey, Erskine Caldwell, Oscar Lewis, James Agee, Joyce Carol-Gates, Gabriel Garcia Márquez, Joaquim Amat-Piniella, Xavier Benguerel, Pere Calders, Merce Company.
 - 4.5. Assagistes i articulistes de diari: Mariano José de Larra, Mesonero Romanos, Cesar Gonzalez Ruano, Josep Pla, Eugeni d'Ors, Joan Fuster, Julio Lamba, Francisco Umbral.
 - 4.6. La literatura dins dels diaris.

OBJECTIUS I AVALUACIO

El temari exposat prova d'estudiar de quina manera i fins a quin punt el periodisme informatiu actual es deutor de les convencions narratives pròpies del relat literari. Aquest propòsit, ultra desvetillar influències que els estudiosos del periodisme sovint oblideu, permet d'analitzar críticament les convencions periodístiques pròpies de la premsa escrita contemporània i d'elaborar propostes alternatives.

Es la primera vegada que els estudis sobre la relació entre periodisme i literatura són plantejats d'aquesta manera. Abans, d'altres escasses temptatives s'han basat en la mera observació impressionista i en la constatació de les òbvies excel·lències literàries d'unes quantes pàgines consagrades, com ara Larra, D'Ors i Pla. Ara, en canvi, hom vol fer un assaig inèdit de comparació entre les narratives periodística i literària.

Tant el caràcter experimental de l'assignatura com el seu caràcter teòric i pràctic alhora, fan desitjable que els alumnes, lluny de romandre passius a l'espera de l'habitual pluja d'apunts, s'interessin activament per llegir, escriure i discutir. El professor es el primer interessat en aprendre.

El sistema d'avaluació tindrà en compte, primerament, l'interès dels alumnes per l'assignatura, la qual ha de ser entesa com un objectiu a assolir entre tots, i no com un obstacle burocràtic que cal deixar enrera. El professor obtindrà les qualificacions de a) les pràctiques realitzades a casa, b) les recensions fetes, c) les exposicions de punts concrets del programa i d) els treballs bàsics.

Els alumnes desinteressats, negligents o mandrosos tindran encara l'oportunitat de presentar-se a l'inevitable examen final.

BIBLIOGRAFIA

Donada l'escassetat de treballs teòrics específics, la següent bibliografia està composta per llibres i documents que tracten aïlladament punts concrets del programa. A part d'uns quants que hom considera bàsics, cada alumne podrà escollir aquella que mes s'avinguin amb els seus interessos particulars:

- Erich Auerbach, *Mimesis*, Madrid, Fondo de Cultura Económica, 1982.
- René Wellek i Austin Warren, *Teoria literaria*, Madrid, Gredos, 1982.
- Jose Acosta Montoro, *Periodismo y literatura*, Madrid, Guadarrama, 1980.
- Sebastia Bernal i Lluís Albert Chillón, *Periodismo Informativo de Creación*, Barcelona, Mitre, 1985.
- Michael Johnson, *El nuevo periodismo*, Buenos Aires, Truquel, 1976.
- Tom Wolfe, *El Nuevo Periodismo*, Barcelona, Anagrama, 1985.
- Paul Scanlon, *El nuevo periodismo en Rolling Stone*, Barcelona, Anagrama, 1980.
- Michael Herr, *Despachos de guerra*, Barcelona, Anagrama, 1980.
- Hunter S. Thompson, *Los Angeles del Infierno*, Barcelona, Anagrama 1980.
- "El nuevo periodismo", a *Camp de l'Arpa*, nº 62, abril 1979.
- "Le neo-journalisme américain", a *Presse Actualité*, nº 115, gener 1977.
- Gunter Wallraff, *El periodista indeseable*, Barcelona, Anagrama, 1979.
- Gunter Wallraff, *Cabeza de turco*, Barcelona, Anagrama, 1987.
- Michael Schudson, *Discovering the News*, New York, Basic Books, 1971.
- Gaye Tuchman, *La producción de la noticia*, Barcelona, Gustavo Gili, 1984.
- Enric Sullà, ed., *Poética de la narración*, Barcelona, Empuries, 1985.
- Heinrich Lausberg, *Manual de retórica literaria*, Madrid, Gredos, 1975 (3 vol.)
- Vitor Manuel de Aguiar e Silva, *Teoria de la literatura*, Madrid, Gredos, 1975.
- Vittorio Brunori, *Sueños y mitos de la literatura de masas*, Barcelona, Gustavo Gili, 1983.
- Truman Capote, *A sang freda*, Barcelona, Edicions Proa, 1986.
- Truman Capote, *Música para camaleones*, Barcelona, Bruguera, 1982.
- Henry James, *El futuro de la novela*, Madrid, Iaurus, 1975.
- E.M. Forster, *Aspectos de la novela*, Madrid, Debate, 1983.
- George Steiner, *Lenguaje y silencio*, Barcelona, Gedisa, 1982.
- William Nelson, *Fact or Fiction*, Massachusetts, Harvard University Press, 1973.
- Josep Maria Casasús, *Lliçons de periodisme en Josep Pla*, Barcelona, Destino, 1987.